

Evaluatie maatregelen voor het vastleggen van koolstof in Lange Termijn Experimenten (LTE's)

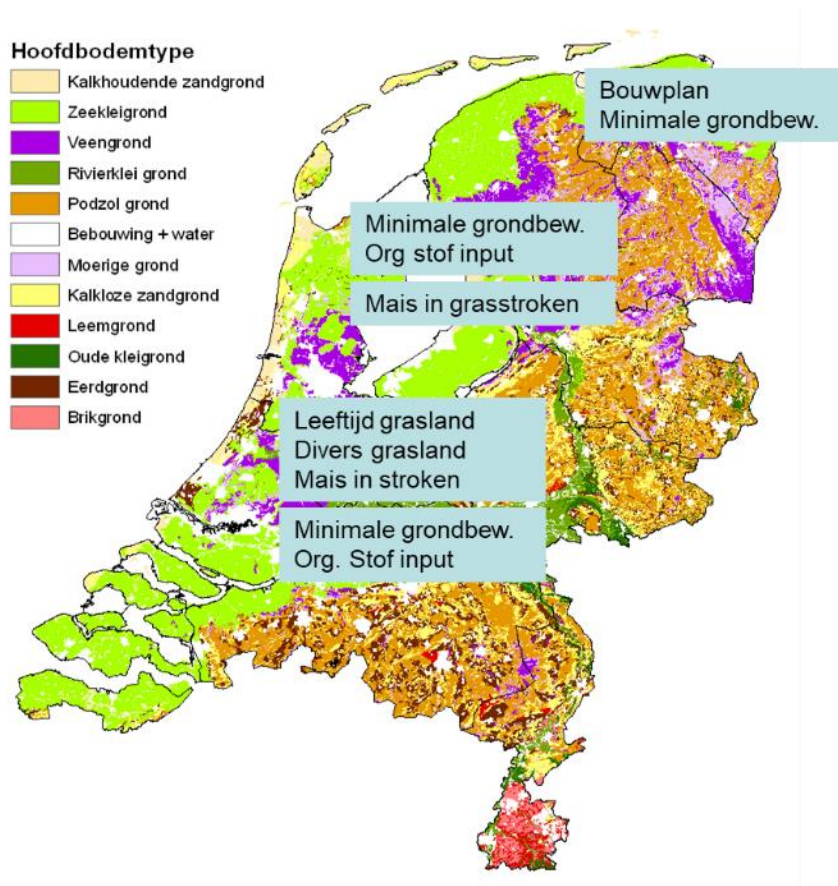
BIJLAGEN

04 juli 2019

Inhoud

Bijlage 1: Verdeling van de LTE's over regio's en gronden	3
Bijlage 2: Bemonstering protocol LTE's akkerbouw en veehouderij	4
Bijlage 3: Achtergronden bij de Eurofins analyses	6
Bijlage 4: Achtergronden bij de LTE's	7
Bijlage 5: Resultaten Gloeiverlies per maatregel	49

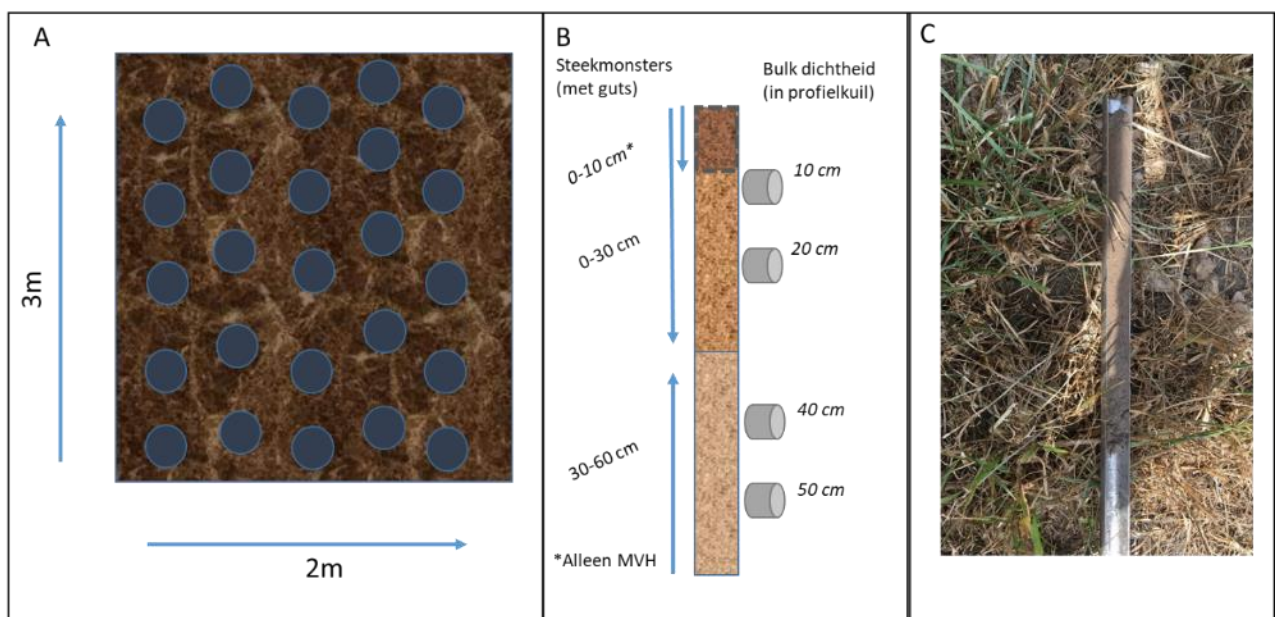
Bijlage 1: Verdeling van de LTE's over regio's en gronden

Bijlage 2: Bemonstering protocol LTE's akkerbouw en veehouderij

Afgestemd op: Fernández-Ugalde O., Orgiazzi A., Jones A., Lugato E., Panagos P., LUCAS 2018 – SOIL COMPONENT: Sampling Instructions for Surveyors, EUR 28501 EN, doi 10.2760/023673

- Overleg met de proefveld beheerder op welke plek in het proefveld je het beste kunt gaan bemonsteren!
- Zo mogelijk: Noteer de toestand van het perceel: groeit er gewas of groenbemester of is het braak en is er recent (in de afgelopen maand) nog een grondbewerking of (organische) bemesting uitgevoerd.
-

Overzicht van de verschillende bemonsteringsstappen.

A. bemonsteringsoppervlakte, **B.** overzicht bemonsteringsdiepten en bulk dichtheid bemonstering,
C. foto gutssteek.

1. Stel de steekdiepte vast (zie details protocol)
2. Neem 25 steken 60 cm diep in een oppervlakte van 2 bij 3 meter in het midden van het perceel.
  - Steek hierbij zowel in de rij als tussen de rij (bij grasland is dit niet van toepassing)
  - Splits de grond per steek in 0 - 30cm en 30 - 60cm in twee emmers
  - Neem een foto van een guts steek (zie figuur 1c)
3. Verzamel de monsters in gelabelde monsterzakken
4. Graaf een profielkuil van minimaal 60 cm diep en 1 bij 1.5 spaden groot.
5. Plaats twee bulkdichtheidsringen per diepte (op 1/3^e en op 2/3^e van elke laag)
6. Meet de verdichting 10x in het proefveldoppervlak met de penetrologger

Alleen voor LTE Melkveehouderij:

7. Neem ook nog 25 steken 0-10 cm in een aparte emmer/monsterzak

Toelichting bij de stappen

- 1. Stel steekdiepte vast door een proefsteek te maken en de bodemlaag 0-30 en 30-60 te bepalen. Let op, gras of bovengrondse gewasresten tellen hiervoor niet mee. De totale steekdiepte kan dus iets groter zijn dan 60 cm. Markeer de steekdiepte op de guts met een watervaste stift.**
- 2. Neem 25 steken 60 cm diep in een oppervlakte van 2 bij 3 meter in het midden van het perceel (zie figuur 1a).**

Gebruik hiervoor een guts met een diameter van 1 cm.

- *Steek zowel in de rij als tussen de rij (bij grasland is dit niet van toepassing)*

Het monsteroppervlak is zo gekozen dat het 4 rijen met rijafstand 75 cm beslaat. De rijafstand is echter afhankelijk van het gewas. Als de steken goed verdeeld worden over het oppervlakte van 2x3m is er automatisch een representatieve verhouding van monsters in en binnen de rij.

- *Splits de grond per steek in 0-30 cm en 30-60 cm in twee emmers.*

Gras of bovengrondse gewasresten die op het perceel liggen worden niet meegenomen. Zorg daarom dat bovengrondse gewasresten uit het monster verwijderd worden en dat je bij de 0-30 laag pas vanaf de bodemlaag de guts afsteekt zodat gras/gewasresten in de guts blijven zitten.

- *Neem een foto van een guts steek (zie figuur 1c)*

- 3. Verzamel de monsters in gelabelde monsterzakken**
- 4. Graaf een profielkuil van ongeveer 60 cm diep en 1 bij 1.5 spaden groot.**

Graaf deze net buiten het meetoppervlak, in het midden van de lange zijde. Hou de kuil zo klein als mogelijk, maar als het lastig is om bij de wand van de kuil te komen, maak hem dan 1 x 2 spades.

- 5. Plaats twee bulkdichtheidsringen per diepte (op 10 en 20 diepte en op 40 en 50 cm diepte (zie figuur 1b)).**

De bulkdichtheid moet worden bemonsterd door ringen in te brengen langs de wand van de profielkuil, op 1/3^e en op 2/3^e van elke laag, dus op 10 en 20 cm voor de bovenste laag en 40 en 50 cm voor de onderste laag. Steek na het plaatsen de ring rondom uit en snij overtollige bodem af. Als de ring niet geheel is gevuld, leeg deze dan zorgvuldig en bemonster opnieuw een andere zijde van de kuil.

- 6. Meet de verdichting 10x in het proefveldoppervlak met de penetrologger**

Zet de GPS aan en wacht tot deze satellietcontact heeft (dit legt gelijk de locatie van het meetvlak vast). Meet de verdichting in het meetvlak in de vorm van een V: vanaf linksboven tot middenonder tot rechtsboven, gezien vanaf de ingang van het perceel. Gebruik de punt met een hoek van 60°. Let er bij het steken op dat je de pin met de juiste snelheid in de bodem drukt (dit is te zien aan het balkje op de display). Penetrologgermetingen/uitslagen zijn erg gevoelig voor welke monsternemer de meting doet. Een vast persoon per geselecteerde LTE voorkomt grote verschillen in uitslag.

- 7. Neem ook nog 25 steken 0-10 cm in een aparte emmer/monsterzak**

Bijlage 3: Achtergronden bij de Eurofins analyses

Bepalingen door Eurofins Agro:

- C-elementair klassiek (SOC) = Soil organic carbon = organische-C
  - Soil organic carbon (SOC): determined by wet oxidation (Walkley and Black, 1934; Tyurin, 1935), and, from 1994 as elemental C analysis following dry combustion (Yeomans and Bremner, 1991; Soon and Abboud, 1991, ISO 10694). Internal classical code = COR6
- Organische stof - Gloeiverlies (SOM) = Soil organic matter
  - Soil organic matter (SOM): Loss of ignition (NEN 5754, 2005) is used to determine SOM. Gloeiverlies bij 550 graden. Internal classical code = GLV1
- C-totaal (TOC)
  - Total Carbon: SOC + inorganic carbon. Verbranding bij 1150 graden C (NEN 15936). Internal classical code = CTT6
- C-anorganisch - inorganisch
  - Wordt berekend volgens C-totaal – SOC
- Deze 4 metingen worden klassiek uitgevoerd maar ook via de NIR (Near Infrared) waarbij de NIR een hoge r^2 heeft met klassiek $>90\%$ ($r^2 > 0,90$)

Tabel 3: Overzicht metingen met belang voor C vastlegging en mogelijke alternatieven

Parameter	Methode	Reden meting	Opmerking	risico bij <i>niet</i> meten	Alternatief
Organische koolstof*	flash oxidatie?	Betrouwbare schatter bodem C	Betrouwbare en gangbare meting	Niet nauwkeurig kennen van opgeslagen C	schatting uit NIRS [#]
Bulkdichtheid	ringen	Omrekening naar C per hectare	Sampling is arbeidsintensief	C kan niet worden berekend per perceel	schatting op basis van kleifractie en
N-totaal	Dumas-klassiek	N opslag schatten	gangbare meting	N-verlies en -nalevering van organische stof-opslag	schatting uit NIRS [#]
Kleifractie	-	relatie met OS stabiliteit		minder zicht op interacties bodemtype	schatting uit NIRS [#]
pH	CaCl ₂	relatie met OS afbraak		minder zicht op interacties pH	schatting uit NIRS [#]
Koolstof stabiliteit	pyrolyse	bepaling stabiele bodem C	EuroFins moet dit nog opschalen, daarom nog onbekend bij agrariërs	Maatregelen die tijdelijke koolstofopslag optimaliseren verkiezen boven maatregelen die koolstof langdurig opslaan	mogelijk schatting uit NIRS [#]
C-Organisch	NIRS** [#]	Praktijkmeting C, N en pH	Minder betrouwbare schatter	Schatting van C-waarden wijkt af van recente bemestingsadviezen EuroFins	directe metingen
OS-gehalte	gloeiverlies	Gangbare OS bepaling	Slechte schatter van bodem C	Minder aansluiten bij beleving van agrariër	schatting uit NIRS [#]
Indringings weerstand	penetrologger	Bepaling bodemverdichting	zeer variabel, arbeidsintensief en slecht te vergelijken tussen plots	niet voldoen aan vraag LNV	schatting uit Bulkdichtheid, kleifractie en OS

* Bestaat uit twee metingen (C-totaal min C anorganisch)

** levert ook een idee van (SOM, SOC, TOC, Canorg, klei, silt, zand, pH, PLFA fracties, Pyrolyse fracties)

[#] NIRS resultaten mogelijk al bekend uit bemestingsadvies

Bijlage 4: Achtergronden bij de LTE's

4.1 Aanpassingen in het bouwplan Noordelijke klei (Planty Organic - Groningen)

NB Perceel 1A (Pootaardappel) en 1E (haver) zijn onderdeel van het biologische proefveld Planty Organic, Perceel 4 (Pootaardappel) en Perceel 1 (Wintertarwe) zijn onderdeel van het gangbare bedrijfsgedeelte.

Locatie Kollumerwaard
Hooge Zuidwal 1
9853 TJ Munnekezijl

Contactpersonen
proef vanuit LBI:
Geert-Jan van der Burgt
givanderbrugt@gmail.com
06-25512711

Contactpersoon op locatie:
Geert-Jan van der Burgt
burgt@spna.nl
06 2551 2711
Of
Carina Rietema
rietema@spna.nl

Perceelsinformatie

	Perceel 1 A - Pootaardappel	Perceel 1 E - Haver	Perceel 4 - Pootaardappel	Perceel 1 (A+B, niet geplitst)- Wintertarwe
GPS-coördinaten	Google Earth 53.20.18.79 N 6.16.08.39 O	Google Earth 53.20.10.76 N 6.15.57.61 O	Google Earth 53.20.00.47 N 6.16.38.30 O	Google Earth 53.19.51.479 N 6.16.50.77 O
Grondsoort	Klei	Klei	Klei	Klei
Bedrijfsvoering	BIO	BIO	Gangbaar	Gangbaar
Hoofdgrondbewerking	Cultivator / schijveneg / frees	Cultivator / schijveneg	ploeg	ploeg
Organische mest	23 februari 2018 maaimeststof vlinderbloemigenmengsel 15 ton/ha, 27 % d.s. 25% org stof	23 februari 2018 maaimeststof vlinderbloemigenmengsel 11 ton/ha, 24% d.s. 21% org stof	Dit jaar niets 2017 RDM 25 ton 2015 Geitenmest 20 ton	Augustus 2018 18 ton champost 2016 Geitenmest 21 ton 2014 RDM 25 ton
Lengte vruchtwisseling	[6 jaar]	[6 jaar]	[4 jaar]	[4 jaar]
Bouwplan	2013 Grasklaver voor maaimeststof 2014 Pompoen 2015 Veldboon + groenbemester 2016 Winterpeen 2017 Haver + groenbemester 2018 Pootaardappel	2013 Pootaardappel + inzaai grasklaver maaimeststof 2014 Grasklaver voor maaimeststof 2015 Pompoen + groenbemester 2016 Veldboon + groenbemester 2017 Winterpeen 2018 Haver + groenbemester	2013 Zomergerst 2014 Pootaardappelen 2015 Wintertarwe 2016 Suikerbiet 2017 Wintertarwe 2018 Pootaardappelen	2013 Pootaardappelen 2014 Groene braak 2015 Ui / Suikerbiet 2016 Wintergerst 2017 Pootaardappelen 2018 Wintertarwe
Maatregelen en interacties	Bouwplan	Bouwplan	Bouwplan	Bouwplan

	Perceel 1 A - Pootaardappel	Perceel 1 E - Haver	Perceel 4 - Pootaardappel	Perceel 1 (A+B, niet geplitst)- Wintertarwe
Startjaar proef/maatregelen	2012	2012	< 2000	< 2000
Objecten	Aardappel 6 jaar rotatie	Graan 6 jaar rotatie	Aardappel praktijk 4 jaar	Graan praktijk 4 jaar
Herhalingen	4	4	4	
Bemonsteringsdatum lopende proef	- Aantal steken: 20-25 steken - Patroon steken: [Vul in] - Diepte: [Vul in] - Diameter boor: [Vul in]	- Aantal steken: 20-25 steken - Patroon steken: [Vul in] - Diepte: [Vul in] - Diameter boor: [Vul in]	- Aantal steken: 20-25 steken - Patroon steken: [Vul in] - Diepte: [Vul in] - Diameter boor: [Vul in]	20-25 steken over het veldje

Toelichting objecten

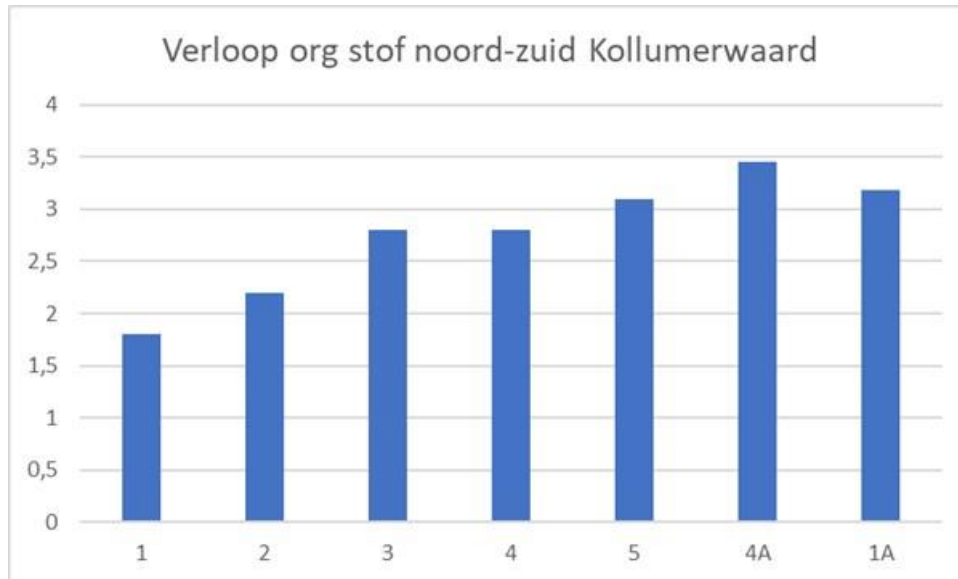
- Bouwplan

Bemonsteringsinformatie

	Perceel 1 A - Aardappel	Perceel 1 E - Haver	Perceel 4 - Aardappel	Perceel 1 (A+B, niet geplitst)- Wintertarwe
Bemonsteringsdatum	11-12-2018	11-12-2018	11-12-2018	11-12-2018
Plaats bemonstering in veldje/perceel	Protocol	Protocol	Protocol	Protocol
Bijzonderheden bemonstering	Geen	Geen	Geen	Geen

Bijlagen

- Kaart ligging proef op proefbedrijf
-

Dit is het verloop van de organische stof rond 2011. Perceel 1 = Planty Organic subpercelen 1A en 1E

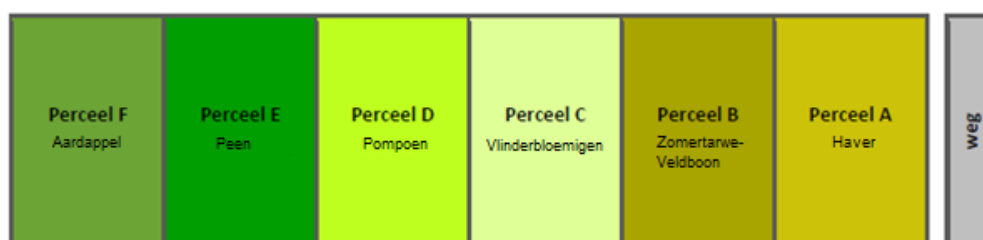
Perceel 2 – 3 – 4 – 5 zijn in biologisch beheer

Perceel 4A en 1A zijn in gangbaar beheer.

Deze percelen liggen allen naast elkaar langs de kavelweg (Hooge Zuidwal) van Noord-West (1) naar Zuid-Oost (1A).

Conclusie: de grafiek toont dat er van oudsher een verloop is in organische stof gehalte met het noord-westelijkste veld (P1, Planty Organic) met de laagste en de zuid-oostelijkste velden (P4A en P1A, Gangbaar) met de hoogste waarde. Het verschil in organische stof gehalte tussen 6-jarige vruchtwisseling Planty organic en 4-jarige vruchtwisseling gangbaar is dus geen gevolg van behandeling maar van historie.

Indeling BIO perceel 1:

Dit is het bouwplan van 2017. **In 2018: Aardappel op Perceel A ; Haver op perceel E**

Plattegrond percelen Kollumerwaard							
				370m Bioperceel 1 131,5 m 4,94 ha 48100		noord	
				130m Bioperceel 2 4,81 ha 48100			
				130m Bioperceel 3 4,81 ha 48100		115,5 115,5 117 117,5	
				130m Bioperceel 4 4,85 ha 47360		49434 50076 50290	
		385 m 56210 bioperceel 10 146m 5,6 ha		4,85 ha 47360 Bioperceel 5 128m 4,73 ha		Bioperceel 6 4,89 ha Bioperceel 7 4,89 ha bioperceel 8 5,02 ha bioperceel 9 428 5,02 ha	
396m GB perceel 6 358 m 14,10 ha		396 m GB perceel 5 360 m 14,20 ha		396 m GB perceel 4 360m 14,20 ha			
GB perceel 3b 6,60 ha		GB perceel 3a 6,60 ha 340 m		GB perceel 2b 6,60 ha		GB perceel 2a 6,60 ha 335 m	
				weert station GB perceel 1b 5,85 ha		erf GBperceel 1a 5,45 ha	

4.2 Aanpassingen in het bouwplan, niet-kerende grondbewerking en organische stof input Zuidelijke zand (Bodemkwaliteit op zand - Limburg)

WUR-proeflocatie Vredepeel

Vredeweg 1c, Vredepeel

Contactpersonen

Proef: Marie Wesselink, marie.wesselink@wur.nl, 0320-291162

Op locatie: Harry Verstegen, harry.verstegen@wur.nl, 0478-538241/06-20443314

Perceelsinformatie

	Perceel 27 BKZ	Perceel Twistweg 1	Perceel Jodenpeeldreef
GPS-coördinaten	51°32'27.9"N 5°50'49.7"E	51°33'32.27"N 5°51'52.87"O	51°31'57.59"N 5°50'27.81"O
Grondsoort	Zand	Zand	Zand
Bedrijfsvoering	Gangbaar	Gangbaar	Gangbaar
Hoofdgrond- bewerking	Zie objecten	Ploegen	Ploegen
Organische mest	Zie objecten	Organische dierlijke mest aangevuld met kunstmest	Organische dierlijke mest aangevuld met kunstmest
Lengte vruchtwisseling	6 jaar	1 op 4 tot 1 op 6	1 op 5
Bouwplan	2013: Gras – Prei 2014: Zomergerst – Bladrammenas 2015: Suikerbiet 2016: Snijmais – vanggewas 2017: Aardappel – Japanse haver 2018: Conservenerwt – Tagetes	2015: stamslaboon 2016: zomergerst 2017: schorseneer 2018: mais	2015: soja 2016: zomergerst 2017: winterveldboon 2018: suikerbiet
Maatregelen en interacties	1. Organische stof 2. Grondbewerking 3. Org stof x grondbew 4. Bouwplan	Bouwplan	Bouwplan
Startjaar proef/ maatregelen	STANDAARD-LAAG vgl 2005, Overige maatregelen 2011	2011	2011

	Perceel 27 BKZ	Perceel Twistweg 1	Perceel Jodenpeeldreef
Objecten	1. STANDAARD-NKG 2. STANDAARD-NKG+COMPOST 3. STANDAARD-PLOEG 4. STANDAARD-PLOEG+COMPOST 5. LAAG-PLOEG 6. LAAG-PLOEG+COMPOST 7. LAAG-NKG 8. LAAG-NKG+COMPOST	intensieve vruchtwisseling	intensieve vruchtwisseling
Herhalingen	4	1	1
Aantal veldjes	32	1	1
Omvang veldjes/perceel	15x18 meter (perceelsstrook 27.1a) 18x18 meter overig	±1,12 hectare	±1 hectare
Bemonsterings-strategie organische stof in lopende proef	- Aantal steken: 20-25 - Patroon steken: representatief over perceel - Diepte: 0-25cm - Diameter boor: 1,5 cm	- Aantal steken: 20-25 - Patroon steken: representatief over perceel - Diepte: 0-25cm - Diameter boor: 1,5 cm	- Aantal steken: 20-25 - Patroon steken: representatief over perceel - Diepte: 0-25cm - Diameter boor: 1,5 cm

Toelichting objecten

- STANDAARD = standaard organische stofaanvoer met runder- en varkensdrijfmest, EOS aanvoer ca 2000 kg/ha
- LAAG = lage organische stofaanvoer, geen organische stof uit organische mest, gebruik mineralenconcentraten, spuiwater en kunstmest, EOS aanvoer ca 1000 kg/ha
- Ploegen = Hoofdgrondbewerking met ploeg
- NKG = Hoofdgrondbewerking niet-kerend met cultivator en woeler
- COMPOST = jaarlijkse aanvoer van ca 15 ton/ha extra boven op normale bemesting
- Intensieve vruchtwisseling = voor vergelijk met STANDAARD-PLOEG (extensieve vruchtwisseling) op intensiteit vruchtwisseling op twee praktijkpercelen.

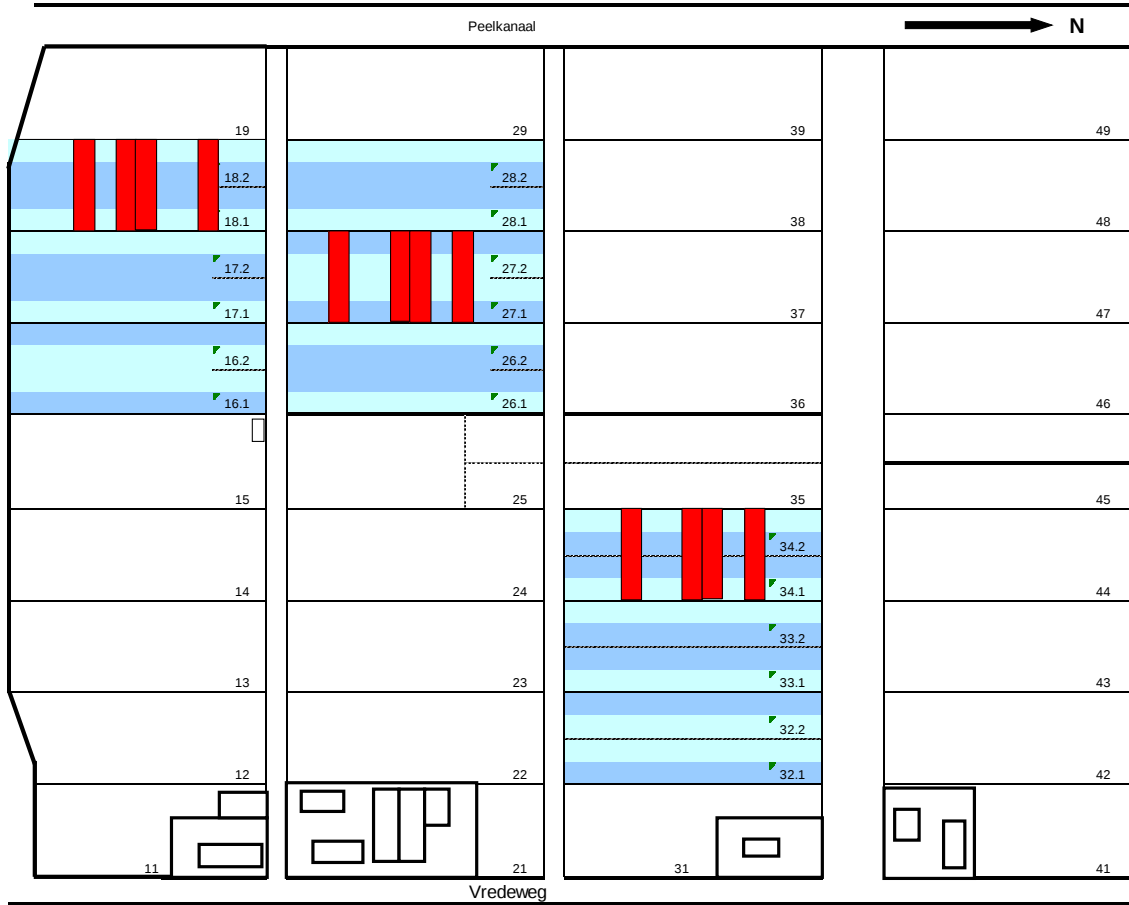
Bemonsteringsinformatie

	Perceel 27 BKZ	Perceel Twistweg 1	Perceel Jodenpeeldreef
Bemonsteringsdatum	3 tot 5 -12-2018	3 tot 5 -12-2018	3 tot 5 -12-2018
Plaats bemonstering in veldje/perceel	info bij: Hans Dullaert (LBI) h.Dullaert@louisbolk.nl Pieter Dijk (WER) pieter.dijk@wur.nl	info bij: Hans Dullaert (LBI) h.Dullaert@louisbolk.nl Pieter Dijk (WER) pieter.dijk@wur.nl	info bij: Hans Dullaert (LBI) h.Dullaert@louisbolk.nl Pieter Dijk (WER) pieter.dijk@wur.nl
Bijzonderheden bemonstering	Geen	Geen	Geen

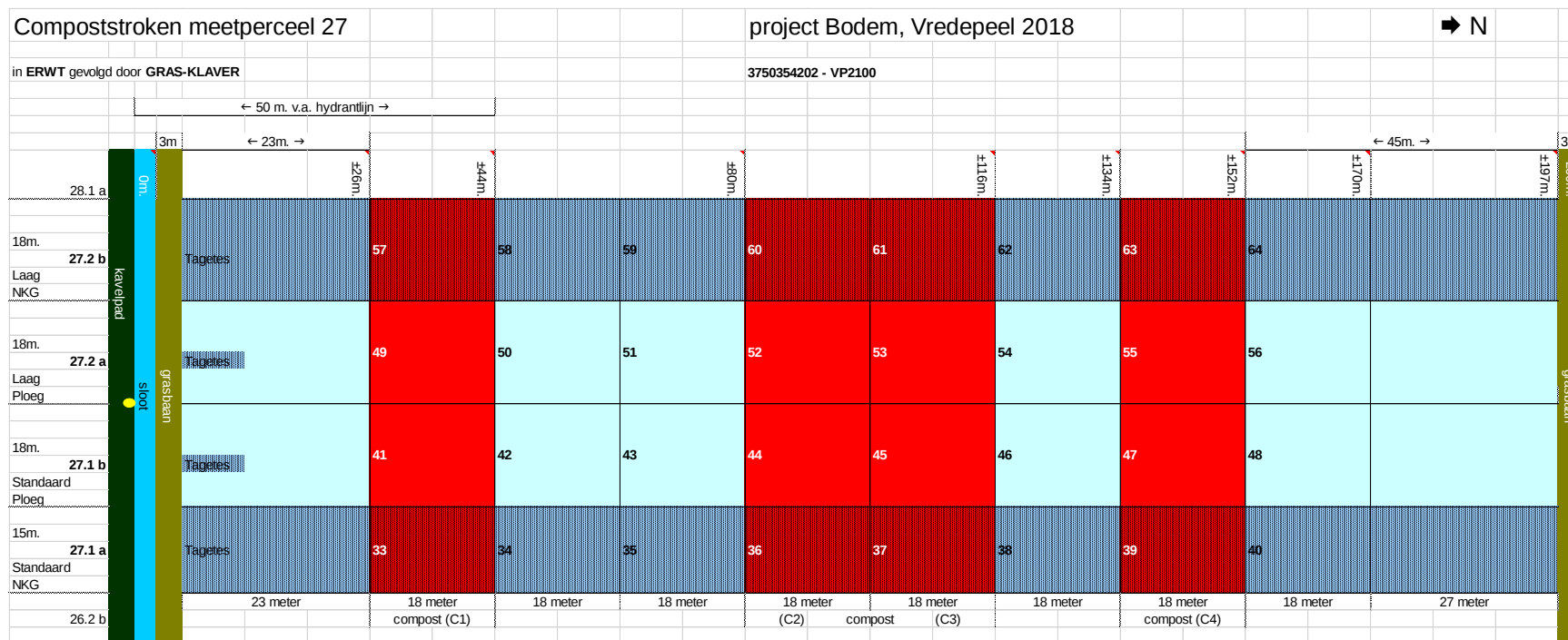
Bijlagen

- Kaart percelen WUR-Vredepeel met daarbinnen de percelen systeemonderzoek Bodemkwaliteit op zand
- Kaart gangbare systemen met daarbinnen de percelen, gewassen, systemen, objecten
- Kaart perceel 27 met daarbinnen de objecten en veldjes (NOG TOEVOEGEN PLAATSEN BEMONSTERING); info bij: Hans Dullaert (LBI) h.Dullaert@louisbolk.nl en Pieter Dijk (WER) pieter.dijk@wur.nl
- Kaarten praktijkpercelen perceel Twistweg 1 en perceel Jodenpeeldreef noord (NOG TOEVOEGEN PLAATSEN BEMONSTERING)); info bij: Hans Dullaert (LBI) h.Dullaert@louisbolk.nl en Pieter Dijk (WER) pieter.dijk@wur.nl

Plattegrond Bodemkwaliteit op zand, AGV locatie Vredepeel

Kaart praktijkperceel Twistweg 1

Kaart praktijkperceel Jodenpeeldreef noord

4.3 Niet kerende grondbewerking Centrale klei (BASIS - Flevoland)

WUR-proeflocatie Broekmahoeve Lelystad

Edelhertweg 1, Lelystad

Contactpersonen

Proef: Wiepie Haagsma

wiepie.haagsma@wur.nl

0320-291623

Locatie: Derk van Balen

derk.vanbalen@wur.nl

0320-291343

Perceelsinformatie

	Perceel J9
GPS-coördinaten	zie bijgeleverd excel bestand
Grondsoort	Zavel/klei
Bedrijfsvoering	Alle
Hoofdgrondbewerking	Zie objecten
Organische mest	Zie objecten
Lengte vruchtwisseling	4 jaar
Bouwplan	2013 zomergerst 2014 zaaiuien 2015 pootaardappelen 2016 suikerbieten 2017 zomergerst 2018 zaaiuien
Startjaar proef/maatregelen	2009
Maatregelen en interacties	5. Grondbewerking
Startjaar proef/maatregelen	2018
Objecten	1. Ploegen (CT) (2A, 5B, 8B, 11A Noordelijk bed) 2. NKG (RT) (3, 4, 7, 10 3. Jaarlijks Ondiep ploegen (SPy) (2B, 5A, 8A, 11B

Herhalingen	4
Aantal veldjes	12
Omvang veldjes/perceel	CT: 85 x 6.30 m (2 teeltbedden) RT: 85 x 12.60 m. (4 teeltbedden) SPy: 85 x 6.30 m (2 teeltbedden) (zie kaart).
Bemonsteringsstrategie organische stof in lopende proef	- 20-22 steken diagonaal over 4 bedden. - Dit weet bemonsteringsploeg)

Toelichting objecten

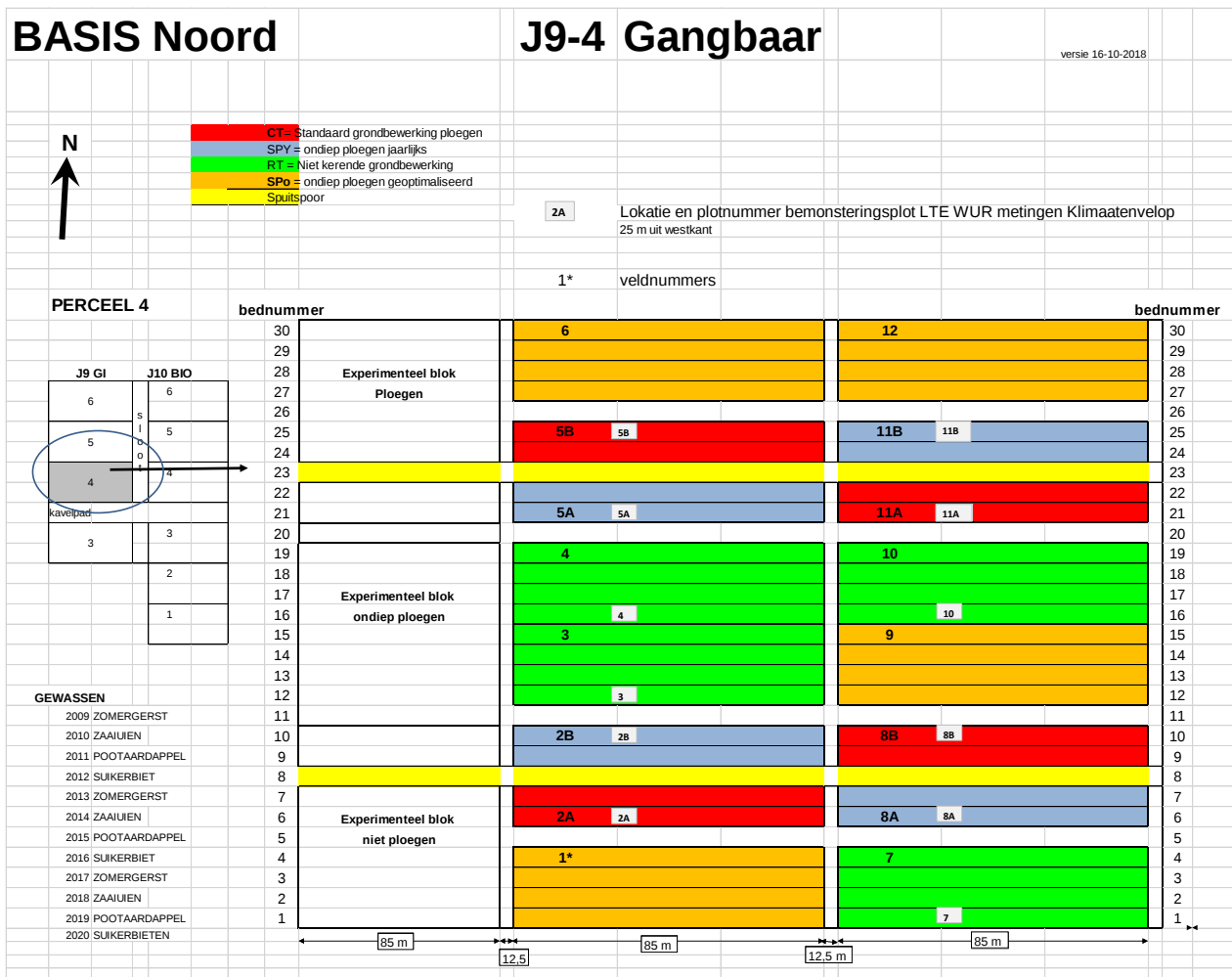
- Ploegen = Hoofdgrondbewerking met ploeg 25 cm in najaar (CT: conventional tillage)
- NKG = Niet kerende grondbewerking Hoofdgrondbewerking met cultivator en woeler (RT: Reduced tillage)
- Ondiep ploegen = hoofdgrondbewerking jaarlijks ondiep ploegen in voorjaar, max 15 cm (SPy: shallow ploughing yearly)

Bemonsteringsinformatie

	Perceel J9-4
Bemonsteringsdatum	17-10-2018
Plaats bemonstering in veldje/perceel	Zie kaartje
Bijzonderheden bemonstering	Weet de bemonsteringsploeg van LBI (Riekje Bruinenberg)

Bijlagen

- Kaart percelen en objecten gangbare systeem.

4.4 Niet kerende grondbewerking en Organische stof input Noordelijk zand (Veenkoloniën - Drenthe)

WUR-proeflocatie 't Kompas
Noorderdiep 211, Valthermond

Contactpersonen:

Proef: Paulien van Asperen
paulien.vanasperen@wur.nl
 0320-291626

Locatie: Johan Specken
johan.specken@wur.nl
 06-83596916/0599-662577

Perceelsinformatie

	Perceel 71.2
GPS-coördinaten	52.8777325, 6.9285834
Grondsoort	Zand
Bedrijfsvoering	Gangbaar
Hoofdgrondbewerking	Zie objecten
Organische mest	Zie objecten
Lengte vruchtwisseling	4 jaar
Bouwplan	2013 [Zomergerst] 2014 [Zetmeelaardappel, Festien] 2015 [Suikerbiet] 2016 [Zetmeelaardappel, Seresta] 2017 [Zomergerst] 2018 [Zetmeelaardappel, Festien]
Maatregelen en interacties	1. Organische stof 2. Grondbewerking 3. Organische stof x grondbewerking
Startjaar proef/maatregelen	[2013]
Objecten	1. STANDAARD-SPITTEN: 65,71,86,92 2. STANDAARD-NKG (woelen): 53,59,74,80 3. COMPOST-SPITTEN: 66,72,90,95 4. COMPOST-NKG (woelen): 54,60,78,83 5. Compost+tagetes+spitten (COMBI-SPITTEN): 61,68,88,94 6. Compost+tagetes+NKG (COMBI-WOELEN): 49,56,76,82
Herhalingen	4
Aantal veldjes	Aantal veldjes proef 24 (49,53,54; 56,59,60; 61,65,66; 68,71,72; 74,76,78; 80,82,83; 86,88,90; 92,94,95)
Omvang veldjes/perceel	12x12 m bruto, netto 9x9
Bemonsteringsstrategie organische stof in lopende proef	- T0 bemonstering 2013: grid van 9x9 steken - Jaarlijkse bemonstering: 25 steken met 25 mm boor random in het veldje - Diepte: [25 cm] - Diameter boor: [2,5 cm]

Toelichting objecten

- STANDAARD-SPITTEN
- STANDAARD-NKG (woelen)
- COMPOST-SPITTEN
- COMPOST-NKG (woelen)
- Compost+tagetes+spitten (COMBI-SPITTEN)
- Compost+tagetes+NKG (COMBI-WOELEN)

Bemonsteringsinformatie

	Perceel 71.2
Bemonsteringsdatum	6 en 7-11-2018
Plaats bemonstering in veldje/perceel	Protocol
Bijzonderheden bemonstering	Geen

Bijlagen

- Kaart proef Bodemkwaliteit Veenkoloniën met objecten
- Kaart percelen proefbedrijf 't Kompas

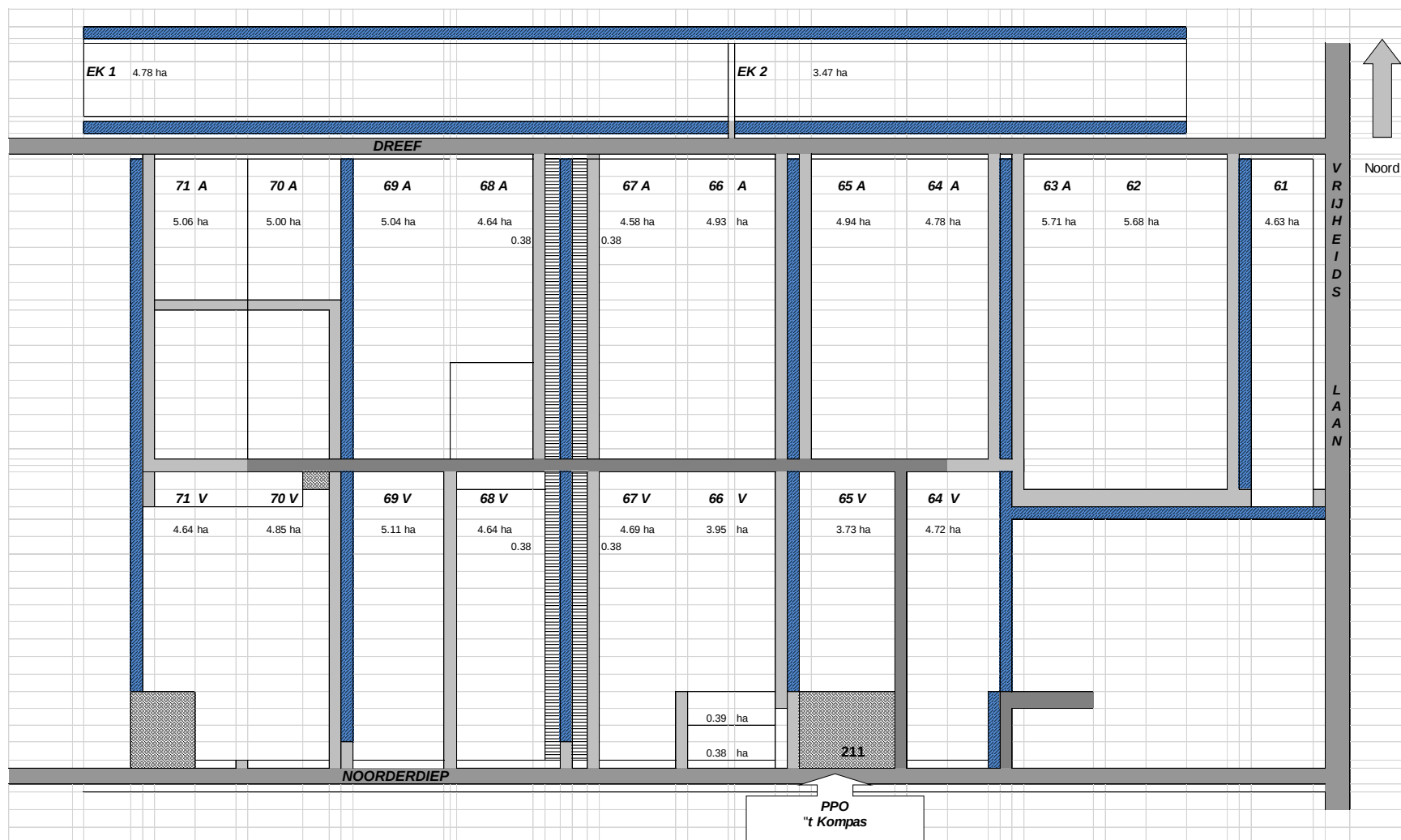
Bodemkwaliteit Veenkolonien 2018

perceel 71-2				perceel 70-4			
ZETMEELAARDAPPEL FESTIEN				ZOMERGERST			
60	C	Compost		72	C	Compost	
59	A	Standaard		71	A	Standaard	
58	G	Steenmeel		70	G	Steenmeel	
57	B	Tag	57b	69	B	69a	Tag
56	E	Combi		68	E	Combi	
55	D	Ca/Mg		67	D	Ca/Mg	
54	C	Compost		66	C	Compost	
53	A	Standaard		65	A	Standaard	
52	B	Tag	52b	64	B	64a	Tag
51	D	Ca/Mg		63	D	Ca/Mg	
50	G	Steenmeel		62	G	Steenmeel	
49	E	Combi		61	E	Combi	
NKG				spitten			

perceel 71-1				perceel 70-3			
ZETMEELAARDAPPEL SERESTA				SUIKERBIET			
12	G	Steenmeel		24	G	Steenmeel	
11	E	Combi		23	E	Combi	
10	C	Compost		22	C	Compost	
9	B	Tagetes		21	B	Tagetes	
8	D	Ca/Mg		20	D	Ca/Mg	
7	A	Standaard		19	A	Standaard	
6	E	Combi		18	E	Combi	
5	D	Ca/Mg		17	D	Ca/Mg	
4	C	Compost		16	C	Compost	
3	B	Tagetes		15	B	Tagetes	
2	A	Standaard		14	A	Standaard	
1	G	Steenmeel		13	G	Steenmeel	
NKG				spitten			

156	D	Ca/Mg		168	D	Ca/Mg	
155	G	Steenmeel		167	G	Steenmeel	
154	C	Compost		166	C	Compost	
153	A	Standaard		165	A	Standaard	
152	E	Combi		164	E	Combi	
151	B	Tag	151b	163	B	163a	Tag
150	A	Standaard		162	A	Standaard	
149	B	Tag	149b	161	B	161a	Tag
148	C	Compost		160	C	Compost	
147	E	Combi		159	E	Combi	
146	D	Ca/Mg		158	D	Ca/Mg	
145	G	Steenmeel		157	G	Steenmeel	
spitten				NKG			

180	B	Tag	180b	192	B	163a	Tag
179	E	Combi		191	E	Combi	
178	G	Steenmeel		190	G	Steenmeel	
177	D	Ca/Mg		189	D	Ca/Mg	
176	A	Standaard		188	A	Standaard	
175	C	Compost		187	C	Compost	
174	E	Combi		186	E	Combi	
173	D	Ca/Mg		185	D	Ca/Mg	
172	G	Steenmeel		184	G	Steenmeel	
171	C	Compost		183	C	Compost	
170	B	Tag	170b	182	B	163a	Tag
169	A	Standaard		181	A	Standaard	
spitten				NKG			

4.5 Organische stof input Centrale klei (Mest als Kans - Flevoland)

Achter: Centrum Biologische Landbouw

Bronsweg 22

8222 RB Lelystad

Contactpersoon proef vanuit LBI:

Chris Koopmans

C.Koopmans@Louisbolk.nl

06 10693169

Contactpersoon op locatie:

Agrariër: Jan van Geffen

06 51 58 26 27

Perceelsinformatie

	Perceel
GPS-coördinaten	52.32° N, 5.30° E
Grondsoort	Klei
Bedrijfsvoering	BIO
Hoofdgrondbewerking	Ploegen
Organische mest	13 verschillende soorten
Lengte vruchtwisseling	n.v.t.
Bouwplan	2013 Schorseneer - rogge 2014 Prei 2015 Suikermis - rogge 2016 schorseneer - rogge 2017 Pastinaak - rogge 2018 Zomergerst - gerst
Maatregelen en interacties	Organische stof input
Startjaar proef/maatregelen	1999
Objecten	1. NPK veldjes (veld: 1, 22, 27, 50) 2. Drijfmest (veld: 2, 21, 38, 47) 3. GFT (veld: 6, 26, 39, 48) 4. Postalrest (veld: 11, 18, 32, 49)
Herhalingen	4
Aantal veldjes	16
Omvang veldjes/perceel	9x7 m
Bemonsteringsstrategie organische stof in lopende proef	- Aantal steken: 40 - Patroon steken: W - Diepte: 0-30 (en 30-60) - Diameter boor: 1 cm

Toelichting objecten

- Organische stof input

Bemonsteringsinformatie

	Perceel
Bemonsteringsdatum	23-10-2018
Plaats bemonstering in veldje/perceel	Midden conform protocol
Bijzonderheden bemonstering	Geen

Bijlagen

- Demonstratieveld Mest als Kans

Demonstratieveld Mest als Kans

↑: CBL

1 5, NPK	14 8, Groencomp	27 5, NPK	40 8, Groencomp
2 12, DM	15 4, Varken	28 13 Natuur	41 7, Kip+DM
3 13, Natuur	16 6, Kip	29 2, Potst. int.	42 2, Potst. int.
4 2, Potst.int	17 11 GFT+DM	30 9, BI kei	43 11 GFT+DM
5 4, Varken	18 1, Potstal	31 4, Varken	44 9, BI kei
6 10, GFT	19 3, Potst.comp.	32 1, Potstal	45 6, Kip
7 6, Kip	20 7, Kip+DM	31 11 GFT+DM	46 3, Potst. comp.
8 3, Potst. comp	21 12, DM	34 8, Groencomp	47 12, DM
9 11 GFT+DM	22 5, NPK	35 3, Potst. comp.	48 10, GFT
10 7, Kip+DM	23 9, BI kei	36 7, Kip+DM	49 1, Potstal
11 1, Potstal	24 13, Natuur	37 6, Kip	50 5, NPK
12 9, BI kei	25 2, Potst.int.	38 12, DM	51 13, Natuur
13 8, Groencomp	26 10, GFT	39 10, GFT	52 4, Varken

1 veldje is 9 x 7 m

4.6 Leeftijd van grasland Noordelijke klei (Goud van Oud - Friesland)

LBI-proef Leeftijd grasland - bodemdecompositie

Goud van Oud – Van Hall Larenstein Leeuwarden - LBI

Contactpersoon proef: Nyncke Hoekstra, n.hoekstra@louisbolk.nl ; Goaitske Iepema, goaitske.iepema@hvhl.nl

Contactpersoon op locatie: via contactpersoon proef, proef ligt op praktijkbedrijven

Perceel informatie

	IJZ	OS	BB	PB
GPS-coördinaten				
Grondsoort	Klei	Klei	Klei	Klei
Bedrijfsvoering	Gangbaar	Gangbaar	Gangbaar	Gangbaar
Hoofdgrondbewerking	NVT			
Organische mest	NVT			
Lengte vruchtwisseling	NVT			
Bouwplan	JONG: 1 jr MIDDEL: 17 jr OUD: 26 jr	JONG: 1 jr MIDDEL: 19 jr OUD: 22 jr	JONG: 1 jr MIDDEL: 9 jr OUD: 22 jr	JONG: 1 jr MIDDEL: 10 jr OUD: 28 jr
Maatregelen en interacties	Leeftijd grasland	Leeftijd grasland	Leeftijd grasland	Leeftijd grasland
Startjaar proef/maatregelen	2014			
Objecten	Zie bijlage			
Herhalingen	4			
Aantal veldjes	3	3	3	3
Omvang veldjes/perceel	Afh. van perceel	Afh. van perceel	Afh. van perceel	Afh. van perceel
Bemonsteringsstrategie organische stof in lopende proef	0-10 cm Eurofins	Idem	Idem	idem

Toelichting objecten

- Proef ligt op percelen praktijkbedrijven, onderdeel van bedrijfsvoering

Bemonsteringsinformatie

	IJZ	OS	BB	PB
Bemonsteringsdatum	6-12-2018	6-12-2018	21-11-2018	21-11-2018
Plaats bemonstering in veldje/perceel	- Coördinatie Riekje Bruinenberg (LBI) R.Bruinenberg@louisbolk.nl - Hans Dullaert (LBI) (Penetrologger) h.Dullaert@louisbolk.nl - Pieter Dijk (WER) (Dichtheid) pieter.dijk@wur.nl - Johannes Bloembergen (PPO) (bodemmonsters) johannesbloembergen@gmail.com	idem	idem	Idem
Bijzonderheden bemonstering	Droog, heel droog. Veel droogtescheuren, bij penetrologgen schoot de pen soms in een diepe scheur.	idem	idem	idem

Bijlagen

Kaart praktijkperceel Friesland: Zeinstra (IJZ) en Sminck (OS)

Van de proefvelden zijn detailgegevens/kaartjes beschikbaar bij de contactpersoon.

Stiens

Baaium

Kaart praktijkpercelen Groningen: Bas van de Burg (BB) en Paul van de Burg (PB)

1. Perceel 0-3 jaar Bas van der Burg
2. Perceel 5-15 jaar Paul van der Burg
3. Perceel > 15 jaar Paul van der Burg
4. Perceel > 15 jaar Bas van der Burg
5. Perceel 5-15 jaar Bas van der Burg
6. Perceel 0-3 jaar Paul van der Burg

De exacte locatiedetails per perceel zijn beschikbaar bij de contactpersoon.

4.7 Leeftijd van grasland Zuidelijk zand (Carbon Valley - Brabant)

LBI-proef Leeftijd grasland - bodemdecompositie

Stichting Duinboeren

Contactpersoon proef: Carmen Versteeg, c.versteeg@louisbolk.nl

Contactpersoon op locatie: via contactpersoon proef, proef ligt op bedrijven van Stichting Duinboeren

Perceelsinformatie

	JM	JvB	FP	SV
GPS-coördinaten	opvraagbaar	idem	idem	idem
Grondsoort	Zand (sommige percelen klei op zand)	Zand	Zand	Zand
Bedrijfsvoering	Gangbaar	Biologisch	Gangbaar	Gangbaar
Hoofd-grondbewerking	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Organische mest	Organische dierlijke mest aangevuld met kunstmest	Organische dierlijke mest	Organische dierlijke mest aangevuld met kunstmest	Organische dierlijke mest aangevuld met kunstmest
Lengte vruchtwisseling	Wisselend zie maatregelen	Wisselend zie maatregelen	Wisselend zie maatregelen	Wisselend zie maatregelen
Bouwplan	gras	gras	gras	gras
Maatregelen en interacties	Verlengen leeftijd grasland	Verlengen leeftijd grasland	Verlengen leeftijd grasland	Verlengen leeftijd grasland
Startjaar proef/maatregelen	Wisselend zie objecten	Wisselend zie objecten	Wisselend zie objecten	Wisselend zie objecten
Objecten	1. Oud grasland (10 of 12 jaar) 2. Middel oud grasland (5 jr) 3. Jong grasland (1 jr) 4. Bouwland (<1jr = al 10 jaar bouwland)	5. Oud grasland (17/18 jr) 6. Middel oud grasland (5 jr) 7. Jong grasland (2 jr) 8. Bouwland (<1jr)	8. Oud grasland (14 jr) 9. Middel oud grasland (6 jr) 10. Jong grasland (1jr) 11. Bouwland (<1jr)	11. Oud grasland (10 jr) 12. Middel oud grasland (4 jr) 13. Jong grasland (2 jr) 14. Bouwland (<1jr)

	JM	JvB	FP	SV
Herhalingen	1	1	1	1
Aantal veldjes	4	4	4	4
Omvang veldjes/perceel	Wisselend, > 1 hectare	Wisselend, > 1 hectare	Wisselend, > 1 hectare	Wisselend, > 1 hectare
Bemonsteringsstrategie	Standaard eurofins grasland	Standaard eurofins grasland	Standaard eurofins grasland	Standaard eurofins grasland
organische stof in lopende proef	bemonstering (0-10cm)	bemonstering (0-10cm)	bemonstering (0-10cm)	bemonstering (0-10cm)

Toelichting objecten

- Oud grasland
- Middel oud grasland
- Jong grasland

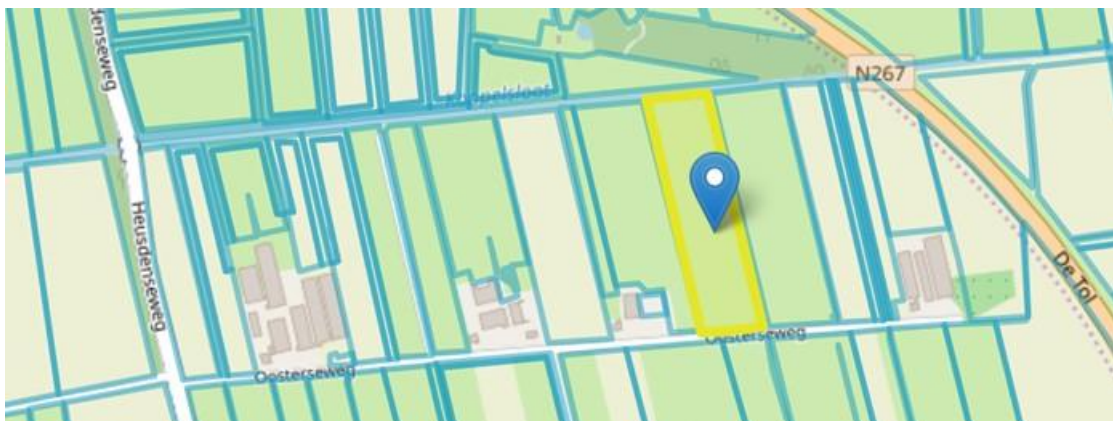
Bemonsteringsinformatie

Bemonstering datum	27 en 28-1-2018	27 en 28-1-2018	27 en 28-1-2018	27 en 28-1-2018
Plaats bemonstering in veldje/perceel	info bij: Hans Dullaert (LBI) h.Dullaert@louisbolk.nl Pieter Dijk (WER) pieter.dijk@wur.nl	info bij: Hans Dullaert (LBI) h.Dullaert@louisbolk.nl Pieter Dijk (WER) pieter.dijk@wur.nl	info bij: Hans Dullaert (LBI) h.Dullaert@louisbolk.nl Pieter Dijk (WER) pieter.dijk@wur.nl	info bij: Hans Dullaert (LBI) h.Dullaert@louisbolk.nl Pieter Dijk (WER) pieter.dijk@wur.nl
Bijzonderheden bemonstering		Bij JvB in andere volgorde bemonsterd met de penetrologger dan ingesteld: goed de codes in de gaten houden bij de analyses!		

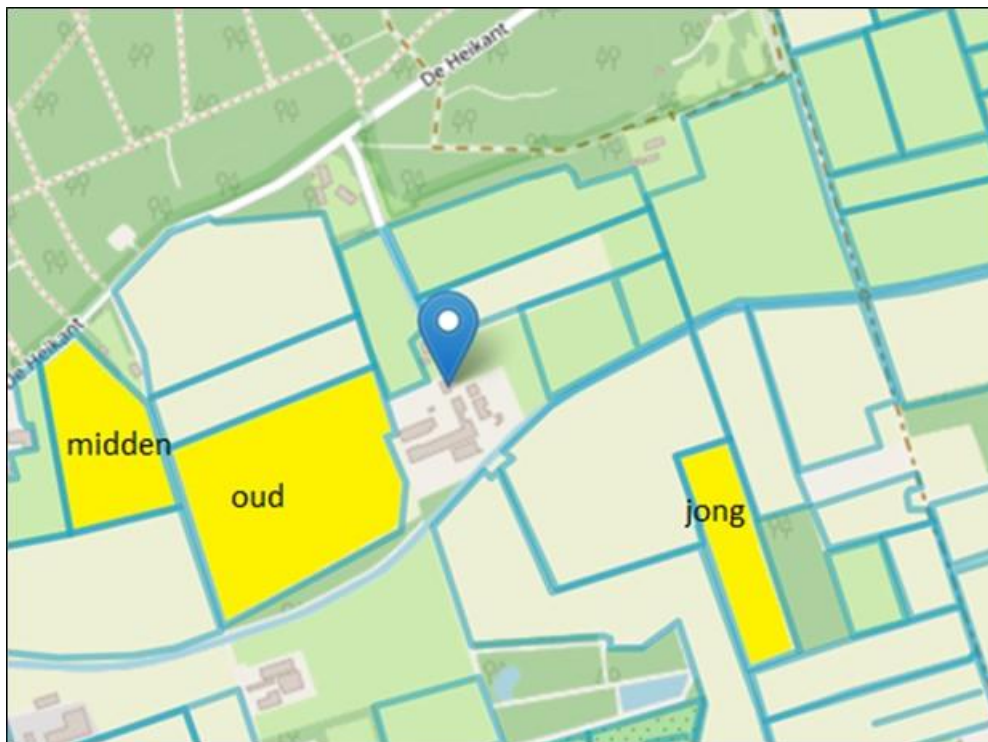
Bijlagen

Kaartjes percelen

JM

JvB

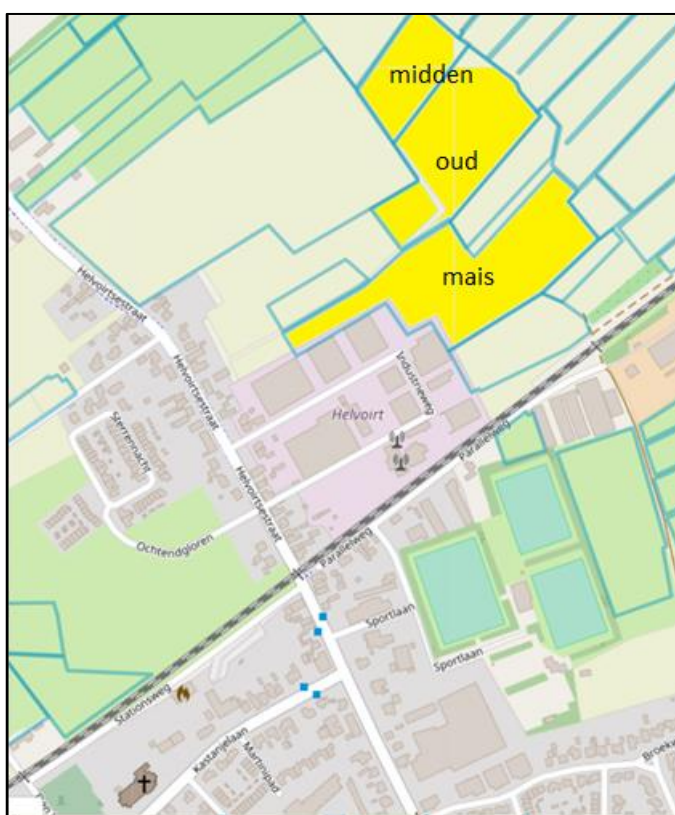
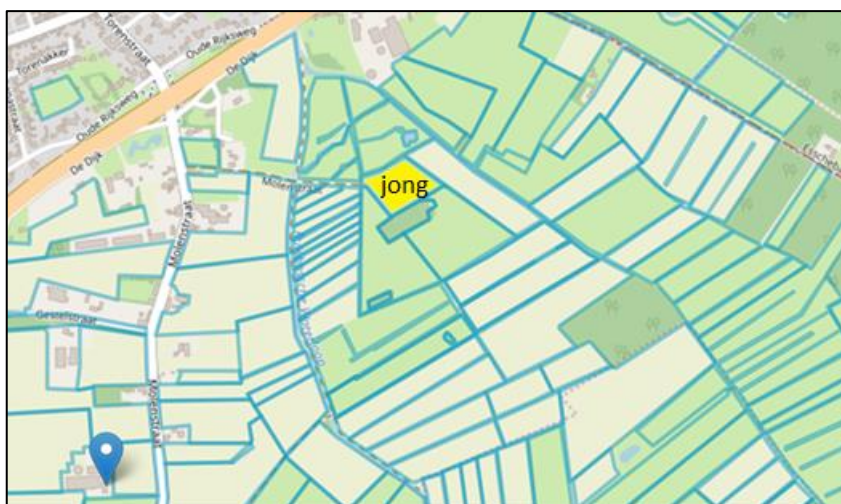

Drie percelen aan huis (grasland percelen)

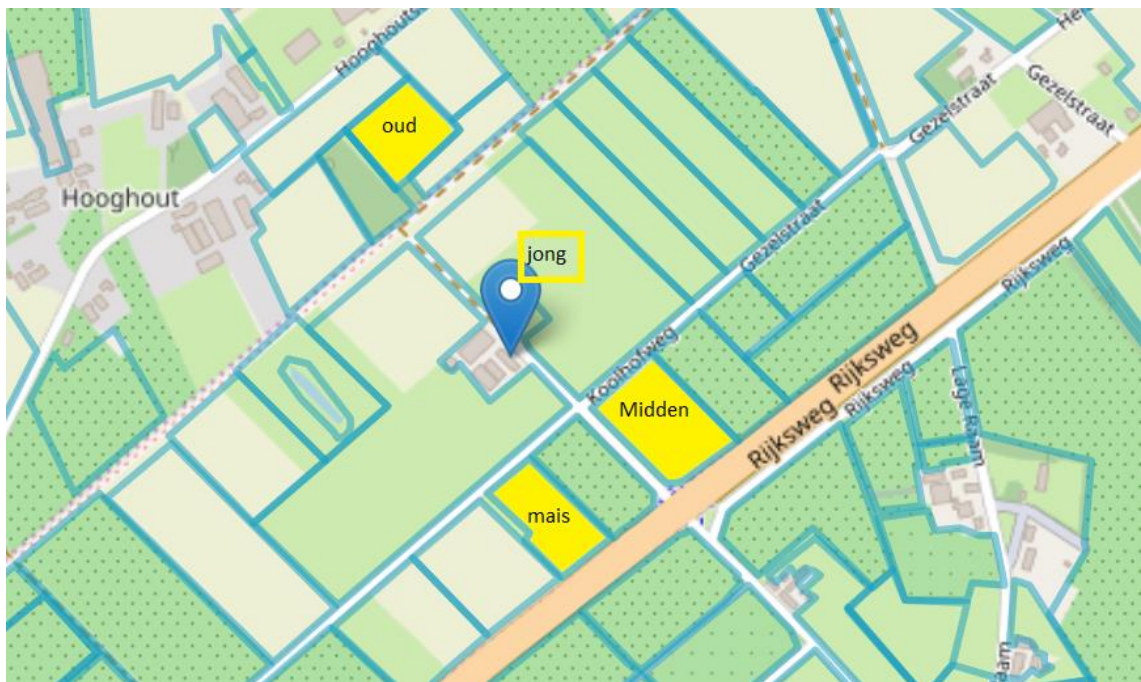

Eén perceel richting Nieuwkuijk (maisland)

FP

SV

4 percelen aan huis

4.8 Diversiteit grasland Noordelijke klei (Koeien en Kruiden - Friesland)

Dairy Campus, Boksumerdyk 11, 8912 CA Leeuwarden

Contactpersoon proef: Nyncke Hoekstra, n.hoekstra@louisbolk.nl Contactpersoon op

locatie: zie Contactpersoon locatie: Fedde de Jong 06-18969754, fedde.dejong@wur.nl

Perceel informatie

Perceel 27 BKZ	
GPS-coördinaten	53°10'50.2"N 5°46'30.9"E
Grondsoort	Klei
Bedrijfsvoering	Gangbaar
Hoofdgrondbewerking	Zie objecten
Organische mest	Beheer 3 = 17 m ³ drijfmest / ha (70 kg N totaal)
Lengte vruchtwisseling	NVT
Bouwplan	Permanent gras
Maatregelen en interacties	Diversiteit grasland
Startjaar proef/maatregelen	2017 (september)
Objecten	Controle C, Biodivers primair weidevogels (BPW), Biodivers functioneel en weidevogels (BFW)
Herhalingen	4
Aantal veldjes	12
Omvang veldjes/perceel	6x18 meter
Bemonsteringsstrategie organische stof in lopende proef	Bodemmonsters genomen in voorjaar 2018 (0-10 cm), maar hier is alleen het vochtgehalte aan bepaald. De monsters zijn nog wel bewaard (geschikt?)

Toelichting objecten

- Percelen voor bemonstering:
Behandelingen: C, BPW en BFW in beheer B3 (zie tabel hierboven)

- Plotnummers:

Plot	Blok	Mengsel	Beheer
1	A	BPW	B3
9	A	C	B3
11	A	BFW	B3
13	B	BPW	B3
20	B	C	B3
23	B	BFW	B3
30	C	BFW	B3
32	C	C	B3
33	C	BPW	B3
38	D	C	B3
39	D	BPW	B3
46	D	BFW	B3

Bemonsteringsinformatie

Perceel:	
Bemonsteringsdatum	13-11-2018
Plaats bemonstering in veldje/perceel	- Coördinatie Riekje Bruinenberg (LBI) R.Bruinenberg@louisbolk.nl - Hans Dullaert (LBI) (Penetrologger) h.Dullaert@louisbolk.nl - Pieter Dijk (WER) (Dichtheid) pieter.dijk@wur.nl - Johannes Bloembergen (PPO) (bodemmonsters) johannesbloembergen@gmail.com

Bijzonderheden Droog
bemonstering

Bijlagen

- Kaart proefplattegrond
- Foto locatie proef

Plattegrond Koeien en Kruiden													
Perceel K1											10 m		
PAD	Blok A	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
		BPW	C	BPW	BFW	BPW	C	C	BPW	C	BFW	BFW	BFW
		B3	B4	B1	B1	B4	B1	B2	B2	B3	B4	B3	B2
	Blok B	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
		BPW	BPW	BFW	BPW	BFW	BFW	BPW	C	C	C	BFW	C
		B3	B2	B2	B1	B1	B4	B4	B3	B1	B4	B3	B2
	Blok C	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36
		BFW	BPW	C	BPW	BPW	BFW	C	C	BPW	BFW	BFW	C
		B4	B2	B1	B1	B4	B3	B4	B3	B3	B1	B2	B2
	Blok D	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48
		BFW	C	BPW	C	BFW	BPW	C	BPW	C	BFW	BPW	BFW
		B1	B3	B3	B4	B2	B1	B2	B4	B1	B3	B2	B4
Boerderij													
	Maaien	vroeg											
		Laat	15-jun										
						6 m		Linkerkant: Opbrengstbepaling					
						10 m	43	plotnummer					
							C	Mengsel					
							laat	Maaien					
						DM_L	Mest						
						Rechterkant: bodem, insecten							

4.9 Diversiteit grasland Zuidelijk zand (Soortenrijk grasland - Limburg)

Kruising Lidwinastraat en Leemvenweg, Kelpen-Oler

Contactpersoon proef: Pedro Janssen, p.janssen@louisbolk.nl Contactpersoon locatie: Thieu Bongers, bergewell@hetnet.nl

Perceel informatie

	Perceel 27 BKZ
GPS-coördinaten	51.22026, 5.81624
Grondsoort	Zanderige löss
Bedrijfsvoering	Gangbaar
Hoofdgrondbewerking	Zie objecten
Organische mest	Jaar 1 15 kuub drijfmest na snede 1; jaar 2 30 kuub voor snede 1, 15 na snede 2
Lengte vruchtwisseling	NVT
Bouwplan	Tijdelijk grasland; bloemenbollen-lemie-gladiool-aardappel-gras
Maatregelen en interacties	Diversiteit grasland
Startjaar proef/maatregelen	2018 (april)
Objecten	Controle (BG3), Biodivers primair weidevogels (KUIK), Biodivers functioneel en weidevogels (BAR)
Herhalingen	4
Aantal veldjes	12
Omvang veldjes/perceel	6x10 meter
Bemonsteringsstrategie organische stof in lopende proef	geen

Toelichting objecten

- Behandelingen: zie tabel hierboven
- Plotjes zijn genummerd van 1 (eerste plotje vanaf de leemvenweg) tot en met 20 in de richting van het kanaal (Zie kaart)
- De veldjes zijn van elkaar gescheiden aan de hand van veldpunaises

Bemonsteringsinformatie

	Perceel:
Bemonsteringsdatum	31-10-1218
Plaats bemonstering in veldje/perceel	• Coördinatie Riekje Bruinenberg (LBI) R.Bruinenberg@louisbolk.nl • Hans Dullaert (LBI) (Penetrologger) h.Dullaert@louisbolk.nl • Pieter Dijk (WER) (Dichtheid) pieter.dijk@wur.nl • Johannes Bloembergen (PPO) (bodemmonsters) johannesbloembergen@gmail.com
Bijzonderheden bemonstering	

Bijlagen

- Kaart proefplattegrond
- Foto locatie proef

20	KUIK	
19	BG3	
18	BAR	
17	DSV2	Herhaling 4
16	DSV1	
15	DSV2	
14	BG3	
13	DSV1	
12	BAR	Herhaling 3
11	KUIK	
10	BG3	
9	DSV1	
8	BAR	
7	KUIK	Herhaling 2
6	DSV2	
5	DSV2	
4	KUIK	
3	BG3	
2	BAR	Herhaling 1
1	DSV1	

Perceelsinformatie

	Kavel G119 achterop – Runderweg 6
GPS-coördinaten	52°31'48"N, 5°33'35"O
Grondsoort	Klei
Bedrijfsvoering	Gangbaar
Hoofdgrondbewerking	Zie objecten
Organische mest	Zie objecten
Lengte vruchtwisseling	[vul in]
Bouwplan	2013 mais 2014 mais 2015 mais 2016 mais 2017 mais 2018 mais
Maatregelen en interacties	1. Mais in grasstroken
Startjaar proef/maatregelen	2009
Objecten	1. PLOEG (veld 13/81/176) 2. STROKENFREES (veld 22/118/158) 3. STROKENWOEL (veld 45/80/122)
Herhalingen	3
Aantal veldjes	Aantal veldjes proef: 9 veldjes (13/22/45/80/81/118/122/158/176)
Omvang veldjes/perceel	4,5 x 12 m
Bemonsteringsstrategie organische stof in lopende proef	- Aantal steken: 20-25 steken - Patroon steken: [Vul in] door monsternemer(s) - Diepte: [Vul in] door monsternemer(s) - Diameter boor: [Vul in] door monsternemer(s)

Toelichting objecten

- PLOEG = ploegen in het voorjaar, ca. 25 cm diep
- STROKENFREES = in één werkgang stroken frezen (ca. 15 cm breed, 10-12 cm diep) en mais zaaien; geen verdere grondbewerking
- STROKENWOEL = in één werkgang woelen (25-30 cm diep) en mais zaaien; geen verdere grondbewerking

Bemonsteringsinformatie

	Kavel G119 achterop – Runderweg 6
Bemonsteringsdatum	14-11-2018
Plaats bemonstering in veldje/perceel	Protocol
Bijzonderheden bemonstering	Geen

Bijlagen

- Kaart ligging proef op proefbedrijf
- Kaart proef

Figuur 1: kaart ligging proefbedrijf

4.11 Grondbewerking in mais Zuidelijk zand (De Moer - Brabant)

Contactpersoon proef: Joachim Deru of Maaïke van Agtmaal (LBI); j.deru@louisbolk.nl

Contactpersoon op locatie: zie contactpersoon proef

Perceel informatie

Perceel 27 BKZ	
GPS-coördinaten	51°63'47"N - 5°01'40"E
Grondsoort	Zand
Bedrijfsvoering	Gangbaar
Hoofdgrondbewerking	Zie objecten
Organische mest	Zie objecten
Lengte vruchtwisseling	NVT
Bouwplan	2012-2018: Snijmais – continu
Maatregelen en interacties	4. Mais in stroken
Startjaar proef/maatregelen	2012
Objecten	1. Ploegen (P) 2. Strokenfrees (S) 3. Woeler + rotorkoepel, volvelds (NKG)
Herhalingen	4
Aantal veldjes	12
Omvang veldjes/perceel	6x18 meter
Bemonsteringsstrategie organische stof in lopende proef	0-25 / 0-30 cm, combi 0-15 / 0-30 cm, afhankelijk van jaar

Toelichting objecten

- Details: gedekt in bovenstaande tabel
- Plotnummers in kaartje hieronder:
  - 1e blok: 5,6,7
  - 2e blok 9,11, 12
  - 3e blok: 19, 20, 22
  - 4e blok: 29, 30, 31

Bemonsteringsinformatie

Perceel 27 BKZ	
Bemonsteringsdatum	24-10- 2018
Plaats bemonstering in veldje/perceel	- Coördinatie Riekje Bruinenberg (LBI) R.Bruinenberg@louisbolk.nl - Hans Dullaert (LBI) (Penetrologger) h.Dullaert@louisbolk.nl - Pieter Dijk (WER) (Dichtheid) pieter.dijk@wur.nl - Johannes Bloembergen (PPO) (bodemmonsters) johannesbloembergen@gmail.com
Bijzonderheden bemonstering	De groenbemesters (graan en erwten) stonden niet uniform. Scheiding lag op lijn 2-15-19-30. In de meeste plots geen erwten, in 19 en 31 wel erwten

Bijlagen

- Kaart proefplattgrond
- Foto locatie proef

ADRES: Zijstraat 7, De Moer, Brabant (ingang bij Zijstraat 5, bord "de Grens")									
Contact: Joachim Deru, Louis Bolk Instituut. 06-27357814 of Paul Hazenberg, melkveehouder, eigenaar perceel: Zijstraat 25. 06-21275374									
				108					
		18	12	18	12	18	12	18	15
		blok1				blok2		blok3	
		8 - No-til				9 - P-trad		24 - S-vrucht	
		7 - S-trad				10 - No-til		23 - P-vrucht	
		6 - NKG				11 - S-trad		22 - S-trad	
48 m		5 - P-trad				12 - NKG		21 - No-til	
		4 - P-dubb				13 - P-vrucht		20 - P-trad	
		3 - S-dubb				14 - S-vrucht		19 - NKG	
		2 - P-vrucht				15 - S-dubb		18 - S-dubb	
		1 - S-vrucht				16 - P-dubb		17 - P-dubb	
								mais	
		AUTO's							
								Pad (met knik)	
Legenda:									
grondbewerkingen									
P = ploegen									
S = strokenfrees									
NKG = woeler+ rotorkoep (voldeld)									
No-til = direct zaaien met hoogstens een woelpoot op 75 cm									

Bijlage 5: Resultaten Gloeiverlies per maatregel

Leeswijze: nummers van de tabellen corresponderen met de nummers van de tabellen in de hoofdtekst van de rapportage, maar dan met gloeiverlies metingen.

Maatregel: aanpassingen in het bouwplan

Tabel 6. C-vastlegging in de bodem in een driejarig (intensief) bouwplan en een zesjarig bouwplan vergeleken, meting in een proefobject na aardappel in 2018

Noordelijke klei		3 jarige rotatie, 2018	6 jarige rotatie, 2018	
Bouwplan		aardappel	aardappel	LSD
Organische stof gloeiverlies (%)		1.075	1.85	0.343***
ton C/ha			17.95	
ton C/ha per jaar			2.99	

Tabel 7. C-vastlegging in de bodem in een driejarig (intensief) bouwplan en een zesjarig bouwplan vergeleken, meting in een proefobject na graan in 2018

Noordelijke klei		3 jarige rotatie, 2018	6 jarige rotatie, 2018	
Bouwplan		graan	graan	LSD
Organische stof gloeiverlies (%)		1.75	1.875	0.343***
ton C/ha			2.6	
ton C/ha per jaar			0.43	

Tabel 8. C-vastlegging in de bodem in een relatief extensief bouwplan (Bodemkwaliteit op zand-Limburg) en twee intensievere bouwplannen (perceel Jodendreef en perceel Twistweg), op zuidelijke zandgrond.

Zuidelijk zand		Vredepeel	Perceel	Perceel	
Bouwplan		standaard	Jodenpeeldreef	twistweg 1	LSD
Organische stof gloeiverlies (%)		4.025	5.43	3.25	0.841***
ton C/ha			29.44	-16.3	
ton C/ha per jaar			3.68	-2.03	

Maatregel: niet kerende grondbewerking (NKG) in akkerbouwrotaties

Tabel 9. C-vastlegging in de bodem in een akkerbouwrotatie waarin werd geploegd, NKG en een geoptimaliseerde behandeling van NKG en ondiep ploegen werd gedaan, op centrale kleigrond.

Centrale klei			
Grondbewerking:	Ploegen	NKG	LSD
Organische stof gloeiverlies (%)	1.60	1.63	0.21
ton C/ha		0.56	
ton C/ha per jaar		0.06	

Tabel 10. C-vastlegging in de bodem in een akkerbouwrotatie waarin werd gespit en NKG werd gedaan door middel van woelen, op veenkoloniale grond.

Veenkoloniën			
Grondbewerking:	Spitten	NKG	LSD
Organische stof gloeiverlies (%)	10.65	8.98	5.57
ton C/ha		-28.20	
ton C/ha per jaar		-5.64	

Tabel 11. C-vastlegging in de bodem in een akkerbouwrotatie waarin werd geploegd en NKG werd gedaan met cultivator en door woelen, op zuidelijke zandgrond.

Zuidelijk zand			
Grondbewerking:	Ploegen	NKG	LSD
Organische stof gloeiverlies (%)	4.02	3.50	0.62
ton C/ha		-11.96	
ton C/ha per jaar		-1.53	

Maatregel: organische stof input

Tabel 12. C-vastlegging in de bodem in een intensieve rotatie waarin langjarig werd bemest met verschillende mestsoorten, op centrale klei.

Centrale klei					
Input mest en compost	NPK kunstmest	Drijfmest	GFT compost	Vaste mest	LSD
Organische stof gloeiverlies (%)	1.60	1.68	1.65	1.78	0.19*
ton C/ha		1.67	1.11	3.89	
ton C/ha per jaar		0.08	0.06	0.19	
ton C/ha/ton OS in bemesting		0.05	0.01	0.03	

Tabel 13. C-vastlegging in de bodem in een akkerbouwrotatie waarin langjarig compost en compost met Tagetes als groenbemester werd toegepast op Veenkoloniën.

Veenkoloniën				
Input mest en compost	Standaard	Compost	Comp. + Tagetes	LSD
Organische stof gloeiverlies (%)	10.65	12.03	12.73	5.57
ton C/ha		23.15	34.94	
ton C/ha per jaar		4.63	6.99	
ton C/ha/ton OS in bemesting		0.71	1.08	

Tabel 14. C-vastlegging in de bodem in een rotatie waarin langjarig 1000 kg effectieve organische stof (laag), 2000 kg effectieve organische stof (standaard) en 2000 kg effectieve organische stof + 15 ton/ha compost werd toegepast op zuidelijk zand.

Zuidelijk zand				
Input mest en compost	Laag	Standaard	standaard+compos †	LSD
Organische stof gloeiverlies (%)	4.25	4.03	4.67	0.62**
ton C/ha		-5.12	9.23	
ton C/ha per jaar		0.37	1.15	
ton C per ha per ton OS in bemesting		-0.37	0.11	

Maatregel: leeftijd van grasland (niet scheuren)

Tabel 15. C-vastlegging in de bodem in graslanden van verschillende leeftijd (niet scheuren), op noordelijke kleigrond.

Noordelijke klei					
Leeftijd grasland	Bodemlaag	0 jaar	9-19 jaar	>20 jaar	LSD
Organische stof gloeiverlies (%)	0-10 cm	5.15	9.98	12.10	2.78***
ton C/ha			33.5	48.1	
ton C/ha per jaar			1.83	2.44	
Organische stof gloeiverlies (%)	0-30 cm	4.65	5.75	7.30	2.71
ton C/ha			22.9	55.2	
ton C/ha per jaar			1.67	2.10	

Tabel 16. C-vastlegging in de bodem in graslanden van verschillende leeftijd (niet scheuren), op zuidelijke zandgrond.

Zuidelijk zand						
Leeftijd grasland	Bodemlaag	0 jaar	1-3 jaar	4-6 jaar	>10 jaar	LSD
Organische stof gloeiverlies (%)	0-10 cm	4.125	4.075	5	5.65	1.38*
ton C/ha			-0.35	6.39	11.59	
ton C/ha per jaar			-0.24	1.28	0.89	
Organische stof gloeiverlies (%)	0-30 cm	3.83	3.95	4.00	3.78	0.95
ton C/ha			2.7	3.8	-1.3	
ton C/ha per jaar			1.77	0.77	-0.10	

Maatregel: diversiteit grasland

Tabel 17. Organische stofgehalte en C in de bodem in een recent ingezaaide proef op de noordelijke kleigrond met grasland met 0 tot meer dan 15 kruidensoorten, voor de laag 0-10 cm en voor de laag 0-30 cm.

Noordelijke klei					
Diversiteit grasland	Bodemlaag	0 kruiden	5 kruiden	>15 kruiden	LSD
Organische stof gloeiverlies (%)	0-10 cm	6.45	8.05	8.23	1.89
ton C/ha			9.25	10.30	
ton C/ha per jaar			startjaar	startjaar	
Organische stof gloeiverlies (%)	0-30 cm	6.98	7.33	7.30	0.80
ton C/ha			6.07	5.63	
ton C/ha per jaar			startjaar	startjaar	

Tabel 18. Organische stofgehalte en C in de bodem in een recent ingezaaide proef op zuidelijke zandgrond met grasland met 0 tot meer dan 15 kruidensoorten, voor de laag 0-10 cm en voor de laag 0-30 cm.

Zuidelijk zand					
Diversiteit grasland	Bodemlaag	0 kruiden	5 kruiden	>15 kruiden	LSD
Organische stof gloeiverlies (%)	0-10 cm	3.23	3.25	3.27	0.25
ton C/ha			0.17	0.35	
ton C/ha per jaar			startjaar	startjaar	
Organische stof gloeiverlies (%)	0-30 cm	3.23	3.30	3.28	0.26
ton C/ha			1.55	1.04	
ton C/ha per jaar			startjaar	startjaar	

Maatregel: grondbewerking in mais

Tabel 19. C-vastlegging in de bodem in maisteelt met verschillende grondbewerking, voor de laag 0-10 cm en voor de laag 0-30 cm, op centrale kleigrond.

Centrale klei					
Grondbewerking mais	Bodemlaag	Ploeg	Strokenfrees	woelen	LSD
Organische stof gloeiverlies (%)	0-10 cm	3.53	3.77	4.47	0.57**
ton C/ha			1.62	6.46	
ton C/ha per jaar			0.16	0.65	
Organische stof gloeiverlies (%)	0-30 cm	3.20	3.27	3.63	0.394*
ton C/ha			1.38	9	
ton C/ha per jaar			0.14	0.90	

Tabel 20. C-vastlegging in de bodem in maisteelt met verschillende grondbewerking na grasland dat in 2012 gescheurd is, voor de laag 0-10 cm en voor de laag 0-30 cm, op zuidelijke zandgrond.

Zuidelijk zand					
Grondbewerking mais	Bodemlaag	Ploeg	Strokenfrees	woelen	LSD
Organische stof gloeiverlies (%)	0-10 cm	3.58	4.03	4.40	0.988
ton C/ha			2.22	5.63	
ton C/ha per jaar			0.43	0.80	
Organische stof gloeiverlies (%)	0-30 cm	3.65	4.00	3.48	0.426**
ton C/ha			7.16	-3.58	
ton C/ha per jaar			1.02	0.51	